

Høringsinnspill fra Abelia: Prop.1S 2017-2018: Statsbudsjettet

Abelia er NHOs landsforening for kunnskaps- og teknologibedrifter, og organiserer mer enn 2.100 virksomheter med over 48.000 årsverk. Vår visjon er "Drivkraft for kunnskapssamfunnet". Abelia viser til anmodning om høring til komiteen, og vedlegger her vårt skriftlige innspill. For en digital versjon av dette høringsbrevet:

https://www.abelia.no/politikk/statsbudsjettet-2018/horinger/horingsinnspill_finans/.

Flere arbeidsplasser i privat sektor

Abelia mener den viktigste politiske oppgaven framover er å bidra i utviklingen av et kunnskapsbasert, innovativt og globalt konkurransedyktig næringsliv. Dette vil sikre framtidig velferd, sysselsetting og verdiskaping. For å få til dette må vi investere i kunnskap, i barnehage og skole, læring gjennom hele livet og forskning.

En kraftfull satsing på utvikling og anvendelse av digitale løsninger er avgjørende i både privat og offentlig sektor. Offentlige aktører som utløser teknologiutvikling og innovasjon bidrar samtidig både til bedre og billigere tjenester for innbyggerne og til utvikling av et næringsliv som kan betale fremtidens skatter.

Abelia ber Stortinget prioritere:

- Tiltak for å sikre bærekraftige budsjetter
- Et taktskifte i digitalisering i offentlig sektor
- Investeringer i kunnskap
- Forskning som gir samfunnsnytte
- Investeringer i tiltak for nye vekstbedrifter og nye vekstnæringer

1.0 Bærekraftige budsjetter

I 2016 passerte offentlig sektor 50 prosent av bruttonasjonalprodukt (BNP). Regjeringens perspektivmelding påpeker at offentlige utgifter fra 2030 vil øke raskere enn inntektene om alt annet forblir likt. Dette er ikke bærekraftig. Å sikre framtidig balanse mellom inntekter og utgifter krever tiltak nå, både på inntekts- og utgiftssiden i statsbudsjettet. Bedre tilrettelegging for nytt eksportrettet næringsliv, investeringer i forskning og tiltak for å fremme nye vekstbedrifter kan bidra med inntekter. En kraftig opptrapping av digitalisering vil redusere kostnadene.

En årsak til veksten i offentlig sektor er at staten i stort omfang tar på seg oppgaver hvor det allerede eksisterer velfungerende markeder og sterke, etablerte fagmiljøer utenfor staten. Statliggjøringen av oppgaveløsningen skjer gjennom nye programmer og prosjekter, og gjennom tilbaketrekking av oppgaver som tidligere ble løst utenfor offentlig sektor. Stortinget kan be regjeringen instruere alle underliggende statlige virksomheter til å gjennomgå sine oppgaver og vurdere potensialet for å fristille virksomheter helt eller delvis.

Abelia ber Stortinget:

- Be regjeringen vurdere alle underliggende etater for å identifisere hva som er kjernevirksomhet og hvilke oppgaver som bedre kan ivaretas av markedet.

- Øke avbyråkratiseringskuttet fra 0,5 prosent til 0,8 prosent som gir en provenyeffekt på i overkant av én milliard kroner. Utgiftsområder som fremmer næringsutvikling og forskning og utvikling (FoU) må skjermes.

2.0 En effektiv og digital offentlig sektor

En rapport Samfunnsøkonomisk analyse og Ny Analyse utførte for Telenor i 2015 viser at IKT bidro med nesten 50 prosent av produktivitetsveksten i Norge i perioden 2006-2013.¹ Abelia omstillingsbarometer viser at norske forbrukere er i den digitale verdenstoppen, noe som øker våre forventninger om medvirkning, automatisering og smidighet i offentlig tjenesteyting. Offentlig tjenesteyting er imidlertid preget av lite samhandling mellom ulike sektorer. Et kostbart eksempel er Direktoratet for forvaltning og IKTs (Difi) forslag om å utvide deres digitale postkasse med en dialogløsning som vil bli en konkurrent til eksisterende elektronisk meldingsutveksling i Altinn.

Beregninger fra Accenture og World Economic Forum² viser at økt digitaliseringstakt i offentlig sektor fram mot 2025 kan bidra til å redde tusenvis av liv, redusere antall sykehusdøgn med flere hundre tusen og bidra til innsparinger på over 65 milliarder kroner på tvers av offentlig sektor i Norge. Dette forutsetter at det investeres i digital infrastruktur, og at det hentes ut gevinster når teknologien tas i bruk. Et eksempel er regjeringens forslag om å realisere deler av gevinstene som følger av overgangen til digital post gjennom å redusere budsjettene for statlige virksomheter med om lag 50 millioner kroner. Dette kommer i tillegg til reduksjonen på knapt 200 millioner kroner i 2017.

Abelia er bekymret for den svake satsingen på digitalisering, spesielt i kommunene. Kommunene har ansvar for viktige områder som treffer innbyggerne i deres hverdag, men mangler insentiver til å digitalisere. Regjeringen vil bruke 588 millioner kroner til digitalisering og IT. Dette er ikke i nærheten av det som er nødvendig for å oppnå det digitale taktskiftet som Norge trenger.

3.0 Investere i kunnskap

I Norge har vi god bredde i utdanningen, men er svake på spisskompetanse, spesielt innen IT. Abelia har mange ganger etterlyst en kraftig satsing på digital kompetanse. En rapport fra DAMVAD og samfunnsøkonomisk analyse varslet allerede i 2014 at vi styrer mot en kritisk kompetansemangel, og at hver fjerde IT-stilling kan stå ubesatt i 2030³. Regjeringen viderefører i statsbudsjettet 500 IT-studieplasser som er etablert tidligere. Det er bra, men langt unna å dekke det reelle behovet. Vi har en solid økning blant de som ønsker å studere IT-fag, og både privat og offentlig sektor er avhengige av denne kompetansen.

For å sikre rett kompetanse ber Abelia Stortinget:

- Kartlegge fremtidige behov for IKT-arbeidskraft i et digitalt samfunn, og utarbeide en nasjonal strategi for å styrke den digitale kompetansen på sentrale områder.
- Etablere ytterligere 750 nye studieplasser innen IKT så det totalt blir 1.250 (estimert tilleggskostnad: 429 millioner kroner årlig)⁴. Noen av disse må øremerkes IT-sikkerhet.

¹ Samfunnsøkonomisk analyse og Ny Analyse, 2015: "IKT og produktivitet. Betydningen av IKT for produktivitetsveksten i Norge" Lest 14. januar 2016: <https://www.telenor.no/om/teknologi-norge/Vekstbidrag-fra-IKT.jsp>

² <https://www.accenture.com/no-en/insight-new-digital-norway>

³ https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/aif/dokumenter/dimensjonering_avansert_ikt_kompetanse.pdf

⁴ Provenyeffekten av å etablere 1.000 nye varige fireårige studieplasser i finansieringskategori D er 572 millioner kroner årlig ved fullt utbygget studieløp i 2021, ifølge Kunnskapsdepartementets budsjettberegninger, altså 572 000 per studieplass.

<http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2017/Budsjettsporsmal/?parti=arbeiderpartiet&query=&sort=desc>

4.0. Investere i nye vekstbedrifter og vekstnæringer

For å sikre den norske velferden i fremtiden må Norge investere i riktige tiltak som bidrar til å utvikle et globalt konkurransedyktig næringsliv. Klarer vi å effektivisere og digitalisere offentlig sektor, samt skape innovative og internasjonalt orienterte bedrifter, vil det i sum bidra til å sikre en bærekraftig velferdsstat for fremtidige generasjoner.

4.1 Datasentre

Det globale behovet for lagring av data er i kraftig vekst. Det forventes at datamengden vi produserer vil tidobles fra 2016 til 2025 i henhold til IDC⁵. Med utgangspunkt i vår tilgang på ren energi, tilliten vi nyter internasjonalt og stabile samfunnsforhold, har Norge gode forutsetninger for å utvikle en globalt konkurransedyktig datasenterindustri. Våre naboland har imidlertid lyktes langt bedre enn oss. Abelia var blant organisasjonene som i sin tid tok til orde for redusert el-avgift for denne nye kraftkrevende industrien, og vi er glade for de endringene Stortinget gjorde som trådte i kraft 1. januar 2016.

Vi er fornøyd med at regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett for 2018 foreslår å fjerne den kommunale eiendomsskatten på maskiner i verk og bruk. Uforutsigbarheten ved denne skatten er blant de gjenværende hindrene for grønn datalagring i Norge. Vi håper Stortinget støtter regjeringens forslag om å fase denne ut. Det er også positivt at det settes av midler til et pilotprosjekt for et alternativt kjernenett. Vi mener fiber må defineres som infrastruktur på samme måte som veier, jernbaner og flyplasser. Transport av data bør likestilles med frakt av gods eller personer.

Datasenterindustrien vil være avgjørende for utvikling av nye kunnskapsbaserte vekstnæringer som Norge skal leve av fremover. Et eksempel er den raske utviklingen innen helseindustri hvor sekvensering og analyse av genetisk informasjon – i kombinasjon med annen medisinsk informasjon – genererer enorme datamengder. Helseindustrien er allerede blant Norges fremste vekstnæringer med hele 25 prosent vekst i FoU-innsats i løpet av siste år. Norge er derfor godt posisjonert som globalt laboratorium for presisjonsmedisin og helseteknologi. Muligheter for å garantere sikker lagring av helsedata gjør at vi kan tiltrekke oss selskaper og forskning, og gi grunnlag for nye industrieventyr og arbeidsplasser som Norge trenger.

For å sikre utvikling av datasenterindustri ber Abelia Stortinget:

- Vedta Regjeringens forslag om å fase ut eiendomsskatt for verk og bruk.

4.2 Forskning som gir samfunnsnytte

Hvis næringslivets forskningsandel skal øke til to prosent av BNP innen 2030, er det behov for ytterligere å styrke virkemidler som utløser forskning i og for næringslivet i en overgangsperiode frem til 2030. Investering i anvendt forskning vil gi langsiktig avkastning. En 1 kr investert i anvendt forskning, gir 4 til 10 kr i avkastning i form av økt verdiskaping i næringslivet.

Under behandlingen av Industrimeldingen var Stortinget tydelig på at man vil styrke basisbevilgningene til de teknisk-industrielle forskningsinstituttene, samt vurdere å ta opp SINTEF Raufoss Manufacturing AS i basisfinansieringsordningen. Vi støtter regjeringens forslag om å øke basisbevilgningen til de teknisk-industrielle instituttene med 15 millioner kroner. Dette beløpet vil imidlertid kun dekke SINTEF Raufoss' opptak i ordningen, og vil ikke gi økning av betydning for de øvrige teknisk-industrielle instituttene.

⁵ <https://www.seagate.com/gb/en/our-story/data-age-2025/>

For å sikre forskning som gir samfunnsnytte ber Abelia Stortinget:

- Øke basisbevilgningen til de teknisk-industrielle instituttene fra dagens syv prosent til ti prosent, hvilket innebærer en påplussing på 120 millioner kroner, i tillegg til foreslåtte 15 millioner kroner til å inkludere SINTEF Raufoss i ordningen.

4.3 Investere for å bygge flere internasjonalt orienterte vekstbedrifter

I forhold til nivået på den norske forskningsinnsatsen brukes det svært lite penger på kommersialisering for å omdanne kunnskap til nye produkter og tjenester. Vi mener det er behov for å styrke dette området. Innsatsen må kanaliseres mot vekstprogrammer og de tiltakene som utløser privat kapital, herunder FORNY2020, BIA og pre-såkornordningen, som allerede har gitt svært gode resultater, men dessverre kuttes av regjeringen. FORNY2020 reduseres med hele 20 prosent, fra 260 til 210 mill. kr. Dette skjer til tross for en positiv økning av bedriftsetableringer, patenter, lisenser og innhentet risikokapital til nye bedrifter spunnet ut av teknologioverføringskontorene. Pre-såkornordningen, hvor 1 offentlig krone utløser 3 private i vekstbedrifters tidlige fase, bør økes med 50 mill. kr.

Vi er forøvrig positive til at regjeringen foreslår å doble bevilgningen til nye testsentre, såkalte katapultsentre hvor bedrifter og forskningsmiljøer kan teste ut ideer og løsninger. Vi er også glade for forslaget om å styrke klyngeprogrammet med 10 millioner kroner.

I samarbeid med Norsk Venturekapitalforening (NVCA), fremmet Abelia i fjor forslag om endringer i opsjonsbeskatningen som vil bidra til at nyetablerte vekstselskaper med begrenset lønnsevne kan tiltrekke seg arbeidstakere ved å tilby opsjoner. Vi er derfor glade for at regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett foreslår å endre opsjonsskatten.

Den foreslåtte ordningen har imidlertid så mange begrensninger at den ikke fremstår som et reelt insentiv. Ansatte får kun lempet på beskatningen med 30.000 kroner i eventuell opsjonsfordel. Vi tror derfor at den foreslåtte ordningen vil bli brukt i svært liten grad. Ny forskning⁶ fra professor Torger Reve ved Handelshøyskolen BI viser at to av tre nye arbeidsplasser skapes av nyetablerte bedrifter. Vekstbedrifter med mellom 10 og 50 ansatte, som utgjør kun ti prosent av den totale gruppen nyetablerte, står alene for nesten én av tre arbeidsplasser. Den foreslåtte ordningen for opsjonsbeskatning blir lite treffsikkert når denne gruppen av bedrifter i tidlig vekstfase utelates. Dersom målet er å legge til rette for at det skapes flere arbeidsplasser i fremtidsrettede vekstbedrifter, må ordningen styrkes.

Vi foreslår derfor at Norge som et minimum legger seg på samme konkurransedyktige nivå som den svenske opsjonsskatten. Regjeringen viser selv til at den er godkjent under EUs statsstøtteregulering og har en beregnet provenyeffekt på 200 millioner svenske kroner i en økonomi som både er større og har mer entreprenørskap enn Norge. Hovedgrepet i den svenske ordningen er at opsjoner i selskaper som faller innenfor ordningen får kapitalskatt, det vil si at de verken er gjenstand for lønnsbeskatning for opsjonsinnehaveren eller arbeidsgiveravgift for selskapet. Dette må også gjelde i den norske ordningen. Ved senere salg av aksjer ervervet gjennom ordningen beskattes eventuell gevinst som kapitalinntekt.

Hvis det viser seg at ordningen med disse avgrensningene skaper arbeidsplasser som igjen bidrar med skatteinntekter som overstiger kostnaden for ordningen, blir det samfunnsmessige regnestykket netto

⁶ <http://e24.no/det-nye-norge/arbeidsliv/disse-bedriftene-skaper-flest-jobber-et-viktig-funn/24118221?e24app=true>

positivt. Man bør vurdere å fjerne begrensningene på årsverk og maks driftsinntekt/balansesum når ordningens effekter er evaluerte, noe som bør gjøres etter maks tre år.

For å sikre kapitaltilgang og flere vekstbedrifter ber Abelia Stortinget:

- Reversere kuttene til Forskningsrådets programmer BIA og FORNY2020 for budsjettet i 2018 og etabler en opptrappingsplan til 400 millioner kroner i løpet av stortingsperioden for FORNY2020.
- Styrk inkubatorprogrammet (opptrapping til 150 millioner kroner), klyngeprogrammene (opptrapping til 200 millioner kroner), samt opprettholde bevilgningen til katapultsentre med 100 millioner kroner.
- Styrke Innovasjon Norges pre-såknordning med 50 til 100 millioner kroner
- Utvide den foreslåtte opsjonsordningen til følgende vilkår: Under 50 årsverk, maks driftsinntekt/balansesum på 100 millioner kroner, maks alder på selskapet på 12 år (særlig viktig for å inkludere selskaper innen bioteknologi, livsvitenskap og avansert teknologi med lang kommersialiseringstid), maksimal opsjonsfordel per ansatt på tre millioner kroner, maksimal verdi på utstedte opsjoner i et selskap på 75 millioner kroner, samt at opsjonsinnehaver kan være både eksisterende ansatte og nye ansatte.
- Innføre en verdipapirregel for ansatteopsjoner som gir ansatte mulighet for å kjøpe opsjoner på kommersielle vilkår og oppnå kapitalbeskatning på opsjonsgevinster på linje med finansielle investorer. Forutsetningen er at det betales en markedsmessig premie for opsjonen.

4.4 Innovative offentlige anskaffelser og risikoavlastning

Stortinget har flere ganger bedt regjeringen utrede en risikoordning for offentlige anskaffelser. Som et svar foreslår regjeringen i forslag til statsbudsjett at Innovasjon Norge skal utvide ordningen med innovasjonskontrakter til å gjelde innovative anskaffelsesprosesser. Det åpnes opp for at støtten i større grad enn tidligere kan gå til innkjøper. Det argumenteres for at bruk av midler fra ordningen vil øke dens risikoreducerende effekt i innovative anskaffelsesprosesser.

Abelia mener det er positivt at det endelig foreslås tiltak som skal bidra til risikoavlastning, men mener denne ordningen må evalueres fortløpende og eventuelt revideres i samarbeid med næringslivet, slik at vi sikrer at den oppnår sitt formål. Vi mener man må ha en ambisjon om å få på plass en ordning på størrelse med det de har i Storbritannia, Nederland og USA. De som skal forvalte ordningen må dessuten ha innsikt i innovasjon. Det bør være store nasjonale innovasjonskonkurranser, slik Leverandørutviklingsprogrammet bidrar til i dag. Hvis denne ordningen skal utvides og fungere som en risikoavlastning, må posten også økes. Forslaget for 2018 på 278 millioner kroner ligger på samme nivå som i 2017, og er dermed en reell nedgang.

Innovasjon Norge har testet ut ordningen med innovasjonspartnerskap sammen med Stavanger kommune med et pilotprosjekt i helsesektoren. På bakgrunn av positive erfaringer utførte Innovasjon Norge en ordinær utlysning om innovasjonspartnerskap i juni i år. Det kom inn 23 søknader, hvorav 17 innen helse. Av 23 søknader ble fire valgt ut, hvor to av dem er helsereelatert. Behovet for gjennomføring av flere innovasjonspartnerskap er meget stort, og det omfatter mange sektorer. Abelia mener derfor at flere departement må ta ansvar for å bevilge midler til ordningen for utprøving av innovative anskaffelser under sine ansvarsområder.

For å sikre økt bruk av innovative offentlige anskaffelser ber Abelia Stortinget:

- Utvide bevilgningen til innovasjonskontrakter med 100 millioner kroner til samlet 378 millioner kroner, og be regjeringen komme tilbake med en evaluering av hvilken effekt ordningen har for å øke andelen innovative anskaffelser.

Med vennlig hilsen,

Håkon Haugli
Administrerende direktør

Hilde Widerøe Wibe
Næringspolitisk direktør